En Tingsnotaries mantalsskrivningsort

Av assessorn Peter Wennerholm

Några funderingar i anslutning till fögderidirektören Nils Gottliebssons artikel på s 474 i Skattenytt i år

Enligt kammarrättsrådet Hedelius var det redan 1954 gammal praxis att tingsnotarier skrevs på tjänstgöringsorten.[1] Han kunde då stödja sig på bland annat KÅ II 1948 ref nr 8. Omständigheterna i det mål, som gällde mantalsskrivning för 1947, kan i korthet återges på följande sätt. P var 26 år gammal när han 1945 började sin tingstjänstgöring i Sölvesborg. Han var ogift. I Sölvesborg hade han ett möblerat rum i tingshuset. Han använde rummet fem nätter i veckan. Veckoslut liksom helger tillbragte han i sitt föräldrahem i Malmö, där han hade ett rum som helt stod till hans förfogande och som han själv hade möblerat. Detta rum hade han bott i både under studietiden och under värnpliktstiden. Han uppgav att han tänkte bo där också efter tingsmeriteringen. — Kammarrätten ansåg att P "vistats i Sölvesborg å sådan tid och under sådana förhållanden, att han borde därstädes mantalsskrivas för 1947." Denna praxis upprätthölls också i ett fall som byråchefen Hammarberg återger.[2] Även i detta mål hade den ogifte tingsnotarien ett rum i anslutning till sitt tjänsterum. I sin hemstad ägde han en fastighet, som han själv skötte. Han hade tidigare varit mantalsskriven på fastigheten. Semester, alla helger och de flesta veckoslut (ofta från fredag till måndag) tillbragte han på sin fastighet. Men också denna tingsnotarie skrevs på domsagoorten. Hammarberg ifrågasätter dock om inte mantalsskrivning i detta fall borde ha skett på den fastighet som mannen ägde. Från senare tid har vi ytterligare ett "tingsnotariefall", nämligen KÅ II 1967 ref nr 1. De viktigaste punkterna i detta mål, som gällde mantalsskrivning för 1965, var dessa. Gunilla B var på mantalsdagen 27 år och ogift då hon den 1 september 1964 lämnade sitt föräldrahem i Stockholm och tillträdde en tingsnotarieaspiranttjänst i Haparanda. Sedermera gifte hon sig och bosatte sig den 8 mars 1965 i Göteborg, där hon tillträdde en notarietjänst. Själv yrkade Gunilla B att hon skulle bli mantalsskriven i Stockholm. Hon påstod bland annat att då hon sökte tjänsten i Haparanda hade hennes tanke varit att fullgöra aspiranttjänstgöringen i Haparanda och sedan söka sig tillbaka till Stockholm. — Kammarrätten yttrade: Av handlingarna i målet framgår, att Gunilla B haft anställning i Haparanda under tiden den 1 september 1964 — den 3 mars 1965. Hon har under nämnda tid regelmässigt vistats där och varit bosatt på fastigheten Justitia nr 2. Varken de av Gunilla B åberopade omständigheterna eller vad övrigt i målet förekommit kan föranleda till att hon skall anses den 1 november 1964 ha varit bosatt annorstädes än i Haparanda. Gunilla B har följaktligen etc.

[1] Svensk Skattetidning 1954, Om begreppet bosättning enligt praxis i mantalsskrivningsmål, s 271.
[2] Hammarberg Cecil, Folkbokföring och folkbokföringsprocess, s 197.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-26 22:06:00

De nu återgivna målen synes utvisa en klar praxis: Ogift tingsnotarie skrivs på tjänstgöringsorten.[3]

Varför har då kammarrätten tillämpat 14 § folkbokföringsordningen (FBF) i det av Gottliebsson diskuterade fallet? För att 14 § FBF skall anses tillämplig brukar man fordra, att vistelsen beror på tillfälligt arbete (uppdrag), att vederbörande har ett annat hemvist som kan betecknas som det "egentliga", att man med säkerhet kan förvänta att han efter arbetets slut återvänder till det andra hemvistet. Såvitt jag förstått är det just detta sista led man i allmänhet ansett brista när det gäller tingsnotarier. De har vanligen före tingstjänstgöringen bott i föräldrahemmet (jämför de båda referatfallen) och man räknar inte med att en tingsnotarie efter tjänstgöringens slut återvänder till föräldrahemmet. Däremot menar nog de flesta till skillnad mot Gottliebsson att det i och för sig är ett tillfälligt arbete (se Hedelius a a s 271 och Hammarbergs a a s 197). Det av Gottliebsson aktualiserade fallet skiljer sig från de refererade tingsnotariefallen på en punkt som inte kom fram i Gottliebssons artikel. Mannen i detta mål var förrättningsåret 49 år. Han var således betydligt äldre än tingsnotarier i allmänhet. Av Gottliebssons artikel framgår att H i Stockholm hyrde en lägenhet som han själv möblerat och som under hans vistelse i Sollefteå stod till hans disposition. Enligt H:s egen uppgift hade han också etablerat sig som praktiserande jurist i Stockholm med egen firma. Med hänsyn till H:s ålder är det möjligt att han hunnit upparbeta en sådan rörelse i Stockholm som han kunde "hålla på sparlåga" under sin tid i Sollefteå. I så fall är det enligt min mening rimligt att tillämpa 14 § FBF. Det medges gärna att kammarrättens domskäl inte leder tanken till nu skisserade motiv.

[3] Beträffande gift tingsnotarie se Hammarberg, a a s 157.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-26 22:06:00